

רְפָאוֹת תְּהִי לְשֶׁרֶךְ וְשִׁקּוּי לְעִצְמוֹתֶיךָ
(משלי ג, ח)

ספר זה יוצא לאור בסיוע
משרד התרבות והספורט
מינהל התרבות – המחלקה למוסדות מחקר ומורשת

הוצאה והפצה:

מכון מש"ה - לחקר משנת הרמב"ם מייסודה של עמותת הליכות עם ישראל
רח' הרצל 71, ת"ד 211 קרית אונו טל' 03-5351119 פקס' 1533-5351119
אתר העמותה: www.Net-Sah.org דוא"ל: halichot@inter.net.il

מפעל משנה תורה

<http://www.mishnetorah.co.il> | 077-4167003

דוא"ל: rambam4u@gmail.com

**מכון
משנת
הרמב"ם**

עַל יַד יְיָ אֱלֹהֵינוּ

קובץ מחקרים ומאמרים
מוגש ליחידה קארה עם פרישתו לגמלאות

עורך
שלום פנחס-כהן

סייע בעריכה
דורון יעקב

חברי המערכת

דורון יעקב, יוחאי מקבילי, שלום פנחס-כהן, יוסף פרחי

בהוצאת מכון מש"ה ומפעל משנה תורה
קרית-אונו וקדומים

מסת"ב: 978-965-92118-6-9 ISBN

נרפס בישראל

תשרי תשע"ט

כל הזכויות שמורות

יחד עם זאת, מכון מש"ה ומפעל משנה תורה מתירים שימוש הוגן בהעתקה ופרסום של עד עשרה עמודים מהספר ברצף או שלא ברצף, תוך אזכור שם הספר, שם הכותב וההוצאה.

הציטוטים מתוך ספר משנה תורה ניתנו באדיבות ממהדורת מפעל משנה תורה (מהדורת מקבילי), אשר שם לו למטרה להגיש בפני הקהל הרחב את מפעלו של הרמב"ם באופן מדויק, ישיר ומבואר לכל נפש. הזכויות על נוסח זה שמורות להם.

<http://www.mishnetorah.co.il> | 077-4167003

המפעל מעודד שימוש בנוסח המדויק ללא תמורה.
מהדיר, מבאר ועורך ראשי: יוחאי מקבילי
עורכי משנה: יחיאל קארה, הלל גרשוני

למורנו הזריז העומד בשירות העם
בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאודו
צור יחזק את ידו ויכין צעדו
ויעודדו ויסעדו ויהי בעזרו כל ימי עודו

Under the Hand of Yehiel
Studies Dedicated to Yechiel Kara
Edited by Shalom Pinhas-Cohen

Copyright©2018
Printed in Israel

עיצוב העטיפה: רננה כהן

הברכה ליחיאל לקוחה מאיגרת אל אפרים בן שמריה מאת שלמה גאון בן יהודה (מתוך "מאגרים" של האקדמיה ללשון העברית).

על העטיפה:

תצלום עמוד מתוך כתב יד תימני למסכת סנהדרין, שתיאר יחיאל קארה בספרו "כתבי היד התימניים של התלמוד הבבלי, מחקרים בלשונם הארמית", ירושלים תשמ"ד, עמ' 8-9.
בשער האחורי תמונת יחיאל קארה, באדיבות משפחתו.

תודות:

למשפחתו של יחיאל קארה, לכותבי המאמרים, ולרב אפרים רוטמן מהמכון התלמוד הישראלי השלם ע"ש הרב הרצוג, שאפשר לנו להשתמש בתמונת כתב היד בעטיפה.

שגיאות מי יבין, לפניית בנושא הספר: shalompc@gmail.com

תוכני המאמרים באחריות כותביהם

תוכן העניינים

מבוא

- פתח דבר / חברי המערכת..... י'א
קורות חיי יחיאל / המשפחה..... י'ז
רשימת פרסומי יחיאל קארה..... י'ט

לשון

- הערות על לשונו של עגנון אגב קריאה ב"תמול שלשום" / ג' בירנבאום..... 31
על בעיית מעבר מילים מיוחדות לתרגומי מקרא לערבית הכללית / י' בלאו..... 55
שני מבעים מנוגדים בלשון חכמים שנתערבו / מ' בר־אשר..... 63
משרתים ומלכים כמונחי מסורה, דקדוק ומילונות / א' געש..... 79
מהי דוכה? / ה' גרשוני..... 89
שיהיה לך יום טוב / א"ב הלבני..... 97
חידודי לשון בספרות ההלכה / נ' יהב..... 101
לשונות מקראיים בכתיבתם של רש"י והרמב"ם / ד' יעקב..... 117
גלוסר למונחים מיוחדים בחיבורו של אסף / ז' עמר..... 129
אל תקרי רמב"ן כ"א רמבמ"ן / ד' רובינשטיין..... 149
עיון בשני ניבים בעקבות יהודה עמיחי ועמוס עוז / א' שויקה..... 157

הגות

- 'לקח טוב' לרבי טוביה בן אליעזר – מדרש או פירוש? / נ' אילן..... 175
העדר שמו של משה רבנו מן הליטורגיה הקדומה / י"י טובי..... 187
האדם המהרהר – עיון לשוני במשנת הרמב"ם / ח' כשר..... 215
סופו נעוץ בתחילתו: מיחזריו של ספר יצירה / י"צ לנגרמן..... 223
מהלך הפתיחה של מורה הנבוכים / י' מקבילי..... 243
פריעת הראש באבלות מהי? / ח' סרי..... 283
כיצד נראו לוחות הברית / ש' פנחס־כהן..... 299
'והלכת בדרכיו' / נ' רקובר..... 311

היסטוריה ומשפט

- משנת עוזירי – ייחוסו וגולגוליו של כתב יד מנוקד של המשנה / א' בן־מן..... 317
משנת הרב יחיא צאלח / א' דאר..... 347
מיהו לא יהודי? להגדרת יהודי "בן דת אחרת" בחוק השבות / מ' יגודה..... 355
מֵאָרֵי סְלִימָאן אֶל־קָאָרָה / ד' חובר..... 381

מבית קארה

- מילים שכתבו בני משפחתו של יחיאל קארה..... 407
מילים שכתבה י' שלנסקי־קארה..... 409
אוסף תמונות..... 411

רשימת משתתפי האסופה

1. נחם אילן
2. גבריאל בירנבאום
3. יהושע בלאו
4. אדם בן־נון
5. משה בר־אשר
6. אמיר געש
7. הלל גרשוני
8. אביגדור דאר
9. אפרים בצלאל הלבני
10. מיכאל ויגודה
11. דרור חוברה
12. יוסף יובל טובי
13. נהוראי יהב
14. דורון יעקב
15. חנה כשר
16. יצחק צבי לנגרמן
17. יוחאי מקבילי
18. חננאל סרי
19. זהר עמר
20. שלום פנחס־כהן
21. דורון רובינשטיין
22. נחום רקובר
23. אהרן שויקה
24. משפחת קארה

חברי המערכת מודים לכותבי המאמרים ולמשפחת קארה על הירתמותם המלאה להוצאת אסופה זו. ה' יאריך ימיהם בטוב, ויזכו לשפע ברכה עד בלי די, אכי"ר.

מבוא

פתח דבר

זכינו, חברי המערכת, לעבוד בעבר ובהווה עם יחיאל קארה, מי שנחשב בקהילת שוחרי העברית לאחד מעמודי התווך בעריכת הלשון. אבל בראש ובראשונה זכות היא לנו לשהות במחיצת אדם בעל אצילות לב, חריצות מאין כמותה, רוחב דעת ורוחב נפש, ואהבה גדולה לתוכן ולמלאכת ההגהה; לא רק מפני שליטתו המרשימה בלשון העברית לדורותיה, אלא מפני החותם העמוק שהוא מותיר בנפש הכותב שאת לשונו הוא מגיה. אין הוא בא לתקן את הכתיב של מילה זו או להוסיף פסיק במקום אחר, אלא שפעמים רבות הוא בונה מחדש את המשפט; עתים שהוא אינו בהיר דיו, ועתה המשפט החדש נהיר ובהיר, קולח וצלול. ועתים שתוכן המשפט אף אינו מדויק מעיקרא, ועתה משוקעות בו ידיעותיו הרחבות של יחיאל, והן הופכות אותו לנאמן ונכון. וכשהמחבר מקבל את מאמרו המלוטש בחזרה, הוא מבחין מיד במשוגותיו ומתפעל מן הנוסח החדש והבהיר. וכך נדמה כי יחיאל משוחח עם המחברים. לא רק מגיה בעלמא, אלא עמל, משקף ומוודא שכל משפט נטוע ויציב במקומו על אופניו. חובה גדולה ועמוקה אנו חבים לו, כתלמידים לפני רבם.

תחילת מפגשו של יחיאל עם כל אחד מאיתנו וסגנון העבודה ההדרית היו ביטוי עז לאופיו. נספר כאן שני סיפורים אישיים, מרושמיהם של כותבי דברי פתיחה אלו.

יוחאי מקבילי מספר:

ראשית הקשר עם יחיאל היה כשצלצלתי אליו לפי המלצת חבר משותף כדי לבקשו לסייע בניקוד ובפיסוק ההלכות במהדורה השנייה של הרמב"ם בכרך אחד. הזמנתי אותו להיות עורך המשנה של הכרך. יחיאל ביקש לראות במה מדובר, ולאחר בדיקה קצרה נעתר מיד. הייתה זו תחילתו של קשר עז ומתמיד. יחיאל איזן וחקר אחרינו, טרח, ניפה ושיפר את הניקוד, והכול בקצב מהיר פי שניים, פי שלושה ופי ארבעה מכל עוזר אחר. השפעתו הייתה

ניכרת בכל משפט. לילות וימים רבים השקיע בחשיבת אומן, והתוצאה מדברת בעד עצמה, ונעשתה דגם לחיקוי והעתקה.

לא לחינם כתבנו בהקדמת הספר:

מטרת המהדורה לשמש בכל בית בישראל כספר השווה לכל נפש. משום כך נעשה מאמץ אדירים בניקוד הספר ובפיסוקו, בניצוחו של ד"ר יחיאל קארה הי"ו, חוקר בכיר באקדמיה ללשון העברית, גברא רבא הבקי באוצרות הלשון ובגרסאותיה העתיקות.

עם יחיאל ניסחנו כללים ייחודיים ומקוריים לפיסוק הטקסט. למשל, יש שהרמב"ם פותח משפט של ציטוט ישיר בשי"ן הזיקה, תופעה ייחודית ללשון הגאונים והרמב"ם; בימינו היא משמשת לפתיחת דיבור עקיף. כיוון שמדובר בציטוט, הונח בזה גרש אחד לפני הציטוט וגם לאחריו:

וְהַכּוֹמְרִין אֹמְרִים לָהֶם שֶׁבְּעִבּוּדָה זֶה תִּרְבּוּ וְתִצְלִיחוּ, וְעָשׂוּ כָךְ וְכָךְ, וְיֵאלֵךְ תַּעֲשׂוּ כָךְ וְכָךְ.

(הלכות עבודה זרה א, ב)

בנוסח הביאור שערך יחיאל, התבלטה לשונו המיוחדת עוד יותר. תחילה חלשה דעתי מרוב הגהותיו. אבל מהר מאוד מצאתי אותה מועילה ביותר ומלוטשת מאין כמוה. הפליא אותי הקצב המהיר של ההגהות – אתה שולח באישון לילה ולמחרת לפנות בוקר הדברים כבר מוגהים, מאירים ומנהירים, בדיוק כפי דמותו. זכותו וחלקו הגדול בעריכת הספרים יעמדו לו לעד.

י ו ח א י מ ק ב י ל י

שלום פנחס־כהן מספר:

יש אנשים שהילה של אור עוטפת אותם, חיוך עדין נסוך על פניהם, עב קלה של מיסתורין מעוררת סקרנות כלפיהם, חמימות נעימה אופפת אותם, מסורת של אצילות נמשכת כנהר יין ישן וסמך בהליכותיהם וידע אין-סופי אצור בהם. אלה אנשים המפיצים במעשיהם ריח טוב הראוי לברכה ולמרחקים

רבים. והכול הם עושים בצנעה ובפשטות מעוררת השתאות, פשטות שקוראת לאדם הנוכח מולם, לרצות ולהידמות להם, להתקרב אליהם כאומר "אולי שביב של חום ואור ייתפס בנעורת של פשתן שאנו מכסים בה את ערוותנו, ותאיר את אפלתנו".

זה הרושם שהותירו בנו המפגשים עם ד"ר יחיאל בכיתו שבירושלים.

והנכנס לחנותו של בשם, הוא יוצא וריחו נודף, בגדיו מבושמין, ואין ריחו זו ממנו כל היום. עליו הכתוב אומר: "הוֹלֵךְ אֶת חֻמְמֵי יַחֲכָם" (משלי יג, כ). אי אפשר להימצא לצד אדם כמו ד"ר יחיאל מבלי שידבק בכך מעט מאותה אצילות נפש, מאותה החכמה. כך היה בכל פעם שנכנסתי לבקרו. וכנראה עוד בתימן חברו יחדיו אבות אבותינו לעשות טוב (ראו סערת תימן לרב עמרם קורח, ירושלים, מהדורה שלישית, תשנ"ג, עמ' קלו). וכימינו אף רעייתי צליל ובתי שירה סייעו בהוצאת הספר.

ש ל ו ם פ נ ח ס י כ ה ן

מכוח אותה האצילות, חברו החברים המוזכרים בשערי הספר, הכותבים וחברי המערכת היקרים, כולם מאירים באור יקר, גיבורי חיל אשר נשא ליבם אותם ברוח העשייה של התנדבות כרוחו של יחיאל, ולרגל יציאתו לגמלאות החליטו להאיר עוד כדרכו, ולהוציא לאור קובץ מאמרים לכבודו.

הספר נחלק למדורים: לשון עברית, הגות ומחשבה, היסטוריה ומשפט עברי. בכל מדור מאמרים מפרי עטם של חוקרים, מלומדים ומומחים בתחום. כל הכותבים תרמו ותורמים רבות לקידום המדע והדעת בארץ ובעולם, ובכך מקרבים הם את הגאולה.

שם הספר "על יד יחיאל" יסודו בפסוק: "וְהִנְמַצָּא אֶתְּוֹ אֲבָנִים נִתְּנוּ לְאוֹצֵר בֵּית ה' עַל יַד יְחִיאֵל..." (דבה"א כט, ח). ידו של יחיאל מושטת, מגיחה ומתקנת, מבררת ומלטשת, ורבים ממעשיו נעשים בהתנדבות לאוצר בית ה'. אף אנחנו עומדים על ידו בשעה זו ומגישים מנחה, סולת חלות מצות משוחות בשמן החכמה והדעת.

שיר מזמור לתודה לכל העוסקים במלאכת הקודש, איש איש ממלאכתו אשר המה עושים. תחילה לכותבים תורמי המאמרים, השם עליהם יחיו.

נברך גם את חברנו הטוב ר' יוחאי מקבילי ועוזריו על הכנת רשימת הפרסומים של ד"ר יחיאל קארה, על הפקת הספר ועל המאמר שייחד לספר זה. יחד עמו, תודתנו למפעל משנה תורה ולמנהלו ר' דוד ב"ר יחיאל משה שעמל וטרח רבות להוצאת הספר.

ברכות מאליפות לראש משביר, יו"ר מכון מש"ה ר' יוסף פרחי, שניצח באומנות רבה ובמומחיות על המלאכה, וסייע בהפקת הספר כולו. תודה גם לגב' ורד בדיחי שזכויותיה בספר רבות, לר' ערן חבשוש ולכל חברי הנהלת מכון מש"ה.

התודה והברכה לד"ר דורון יעקב, אשר גנב זמן לא מן היום ולא מן הלילה להשלים את מלאכת ההכנה וסייע בעריכת הספר; לגב' חנה שויקה, על שהגיהה את הספר בזריזות ובמקצועיות, בחן ובשמחה וסילקה ממנו משוגות וחתחתים; לד"ר אדם בן-נון שפעל מאחורי הקלעים ולפניהם למען קידום הספר מכל הבחינות; ולכל האנשים הטובים והיקרים, שעזרו, קישרו, המליצו, פנו ויעצו, איש איש כפי מהללו, אנשי אמת, שעזבו לאחריהם את חיצו הביקורת ופעלו איתנו למען מטרה אחת. השם ימלא את ידם מברכותיו.

ואחרונים חביבים, תודה למשפחתו של יחיאל, על שליוותה את הספר מהורתו ועד לידתו, על העידוד, ועל הדברים שכתבו לכבוד ראש משפחתם ועל התמונות שנאותו לפרסם בסוף הספר.

חברי המערכת

מעט

על יחיאאל

יחיאל קארה – קורות חיים

יחיאל נולד בצנעא, בירת תימן בתאריך 22.01.1945. בן בכור למאיר ואורה, אח לחיים ויונה.

בשנת 1949 עלתה המשפחה לישראל וקבעה את מקום מגוריה בשכונת הקטמונים בירושלים. מילדות נהר יחיאל אחר נפלאות הטבע, טייל וחקר את השדות שסבבו את הבית.

בבית הספר היה תלמיד סקרן ומצטיין, "דילג" כיתה, ואת לימודיו בבית הספר התיכון ע"ש רא"ם ליפשיץ סיים כבר בגיל 17. עד שהגיעה העת להתגייס, למד מדעי הטבע בסמינר למורים.

בשנת 1963, בגיל 18, החל בשירות סדיר בחיל השריון, ובשירותו לקח חלק בלחימה במלחמת ששת הימים. יחיאל גויס לשירות בצבא קבע, ושירת בו עד לשחרורו בשנת 1966.

מייד עם שחרורו מהצבא, החל ללמוד באוניברסיטה העברית בירושלים, בחוגים גאוגרפיה ולשון עברית. בשנים 1968-1970 במקביל ללימודיו, גויס לשירות מילואים פעיל בגזרת חבל עזה.

בשנת 1971, בעוד הוא סטודנט, ובעצת פרופ' זאב בן-חיים, החל יחיאל לעבוד באקדמיה ללשון העברית. במקביל לימד באוניברסיטה העברית, ובהמשך גם באוניברסיטת חיפה.

בשנת 1973, בעודו בשירות מילואים, לחם במלחמת יום הכיפורים ונפצע באזונו מהפגזות בסיני.

בשנת 1974 קיבל תואר מוסמך ולאחריו המשיך בכתיבת עבודת הדוקטורט שלו: "כתבי היד התימניים של התלמוד הבבלי - מחקרים בלשונם הארמית" בהנחיית פרופסור שלמה מורג, שאותה סיים בשנת 1983.

בשנת 1975 פגש את אנלי, עולה חדשה מרומניה שהחלה לעבוד כספרנית בספרייה הלאומית. בין השניים הכיר חבר משותף שכוונתו הייתה שיחיאל ילמד את אנלי עברית, ואנלי תלמד את יחיאל צרפתית. אהבת הטבע והסביבה ליוותה אותם בטיוליהם הארוכים בגבעת רם, כשיחיאל מסביר לאנלי על הצמחים

השונים בקמפוס. השידוך הצליח ובשנת 1977 הם נישאו בירושלים. כשנה לאחר
חתונתם עברו להתגורר בשכונת הגבעה הצרפתית.

בשנת 1979 נולדה בתם הבכורה, אורית. כשנתיים לאחר מכן נולדה בתם
השנייה, ניבה.

בשנת 1992 נסע יחיאל לחצי שבתון, שהחל בקופנהגן, דנמרק והסתיים
בקימברידג', אנגליה, שם חקר את גניזת קהיר. עם שובו, התמסר לעבודתו
באקדמיה ללשון העברית, והוא משמש בה שנים רבות ועד היום ראש המדור
לספרות הגאונים.

ד"ר קארה הוא סב לשישה נכדים: חמישה בנים ובת. הוא מתגורר עם רעייתו
אנלי בשכונת בית הכרם בירושלים.

רשימת פרסומי יחיאל קארה

חיבורים לקבלת תארים

תואר דוקטור

- כתבי היד התימניים של התלמוד הבבלי, מחקרים בלשונם הארמית, עדה ולשון י, ירושלים תשמ"ד (1984), מבוסס על עבודת הדוקטור בהדרכת שלמה מורג, עמ' 352, כולל מפתחות.

תואר שני

- כתב יד אנלאו 271 למסכת פסחים, הכתיב והפועל השלם, עבודה לקבלת התואר מוסמך, בהדרכת שלמה מורג, האוניברסיטה העברית, ירושלים תשל"ו (1976), עמ' 147.

חיבורים אחרים

- פניני ערב, מבחר פתגמים ומטבעות לשון בערבית הארצישראלית, כולל מקבילות מן הספרות העברית, הוצאת משרד הביטחון, ירושלים תשנ"ג (1993), עמ' 370, כולל מפתחות.
- ארמית בבליה במסורת תימן, שם העצם, מבוסס על מחקר משותף עם שלמה מורג, במימון האקדמיה הלאומית למדעים, עדה ולשון כד, הוצאת מאגנס, ירושלים תשס"ב (2002), עמ' 409, כולל מפתחות.
- תלמוד בבלי מנוקד לפי מסורת אשכנז, ניקוד התלמוד ורש"י והתוספות, מסכתות ברכות עד מכות, ירושלים תשס"ה (2005) ואילך, קביעת שיטת הניקוד ופיקוח על ביצוע הניקוד והגהתו.
- אגדה של כפר, כרך ב, אגדות הכפרים ממורדות הגליל ומרחבי העמקים, יורם מירון, יחיאל קארה, ריאד כבהא וראפע אבו ריא, תרגום ועריכה, הוצאת מינרוה, ירושלים תשע"ג (2012), עמ' 292, כולל מפתחות.

- הזו, מן היישוב ומן היער, עיונים בלשון הרומן "ביישוב של יער" מאת חיים הזו, בידי ברכה דלמצקי-פישלר בהשתתפות יחיאל קארה, סדרת אסופות ומבואות בלשון, יב, בעריכת משה בר-אשר, הוצאת האקדמיה ללשון העברית, ירושלים תשע"ז (2017), 357 עמ', כולל מפתחות.
- שירת יהודי חבאן, יחיאל קארה, סעדיה מעטוף ויעל שי, המרכז לחקר המוסיקה היהודית באוניברסיטה העברית בירושלים (מוכן לדפוס).
- Michael Rose and Yechiel Kara, *Hebrew for Beginners*, Jerusalem 2009, 251 pp.

עריכת ספרים

- תלמוד בבלי (ליקוטים), כתבי יד של התלמוד הבבלי, מבחר תצלומים, בעריכת שלמה מורג ויחיאל קארה, חלק א, התצלומים, חלק ב, המקבילות בדפוס, הוצאת אקדמון, ירושלים תשל"ד (1974).
- אגדות הואדי, מבחר סיפורי עם מואדי עארה, יורם מירון וריאד כבהא, המכון ללימודים ערביים בגבעת-חביבה תשנ"ג (1993), 340 עמ', כולל מפתחות.
- גרגר הרימון, האישה בסיפורי העם הערביים, יורם מירון, כרמלה שחאדה ונמר מסראווה, המרכז היהודי-ערבי לשלום בגבעת-חביבה תשנ"ז (1997), 389 עמ', כולל מפתחות.
- פרקי טוביה, אחרון חכמי הקראים במצרים, כרכים א-ב, יוסף אלגמיל, רמלה תשנ"ח (1998), 656 עמ'.
- דעת מקרא, ספר בראשית, כרכים א-ג, בעריכת יהודה קיל, עורכי משנה ויועצים לכרך ב ובכללם יחיאל קארה, ירושלים תש"ס (2000) וניקוד של כרכים אחדים בסדרה.
- מילון אנג'ל לעולם העסקים, עברי-אנגלי, יוסי אנג'ל, בעריכת נאורה יהב ויחיאל קארה, הוצאת אלה, ירושלים תשס"ב (2002), 595 עמ' (חלק לועזי, 632 עמ').
- אגדה של כפר (א), אגדות כפריו של הגליל ומרומיו, יורם מירון, ריאד כבהא וראפע אבו ריא, המרכז היהודי-ערבי לשלום בגבעת-חביבה תשס"ה (2005), הוצאת מינרוה, ירושלים 329 עמ', כולל מפתחות.

- מילון מונחים צבאיים, עברי ותעתיק לערבית וערבי, ליקוט המונחים, סיוע להבאה לדפוס ציון בושריה והאקדמיה ללשון העברית, ירושלים חש"ד, כולל מפתחות, 93 עמ'.
- כתר ארם צובא עם השרח החלבי, תורה, יצחק אבישור, התקנה סופית של כתב היד, ירושלים תשס"ה (2005).
- מילון לטקסטים ערביים-יהודיים מימי הביניים, יהושע בלאו, עריכה והתקנה לדפוס, 804 עמ', מבואות וביבליוגרפיה, ירושלים תשס"ו (2006).
- עברי אנכי, תלאות ילד יהודי בתימן, יוסף יפדי-אכלופי, הוצאת אפיקים, תל-אביב תשס"ז (2007), 271 עמ'.
- הלכות שבת להרמב"ם, נוסח תימן, מוגה ומדויק על פי כתבי יד תימניים ומנוקד לפי מסורת תימן, כולל מפתחות, מנוקד בידי יחיאל קארה ואדם בן נון, מפעל משנה תורה וקהילת "שערי ציון", יד-בנימין תשע"א (2011), 157 עמ'.
- משנה תורה להרמב"ם, כרך א, ספרי החיים ומעגלם, המדע ואהבה וזמנים, מהדורה מדויקת על פי כתבי יד, מנוקדת ומבוארת, בצירוף מפתחות, מהדיר ועורך ראשי יוחאי מקבילי, עורכי משנה יחיאל קארה, דביר טל ורועי דובקין, בביאור צוות תלמידי חכמים, הוצאת "מפעל משנה תורה" בשיתוף ישיבת "תורת החיים", אדר תשע"ב (2012), 952 עמ'.
- משנה תורה להרמב"ם, כרך ד, ספרי המשפט והשלטון, נזקים-שופטים, מהדורה מדויקת על פי כתבי יד, מנוקדת ומבוארת, בצירוף מפתחות, מהדיר ועורך ראשי יוחאי מקבילי, עורכי משנה יחיאל קארה, רועי דובקין ומכון "משפטי ארץ", בביאור צוות תלמידי חכמים, הוצאת "מפעל משנה תורה" בשיתוף מכון "משפטי ארץ" מכון "ארץ חמדה" ו"הליכות עם ישראל" ופורום בתי הדין לממונות, טבת תשע"ב (2012), 1120 עמ'.
- משנה תורה להרמב"ם, כרך ב, ספרי הבית והארץ, נשים וקדושה והפלאה וזרעים, מהדורה מדויקת על פי כתבי יד, מנוקדת ומבוארת, בצירוף מפתחות, מהדיר ועורך ראשי יוחאי מקבילי, עורכי משנה יחיאל קארה, רועי דובקין ועמנואל מזרחי, בביאור צוות תלמידי חכמים, הוצאת "מפעל משנה תורה" בשיתוף "מכון מש"ה" ו"מכון התורה והארץ", טבת תשע"ג (2013), 1183 עמ'.
- משנה תורה להרמב"ם, כרך ג, ספרי המקדש והטהרה, עבודה והקרבת וטהרה, מהדורה מדויקת על פי כתבי יד, מנוקדת ומבוארת, בצירוף

- מפתחות, מהדיר ועורך ראשי יוחאי מקבילי, עורכי משנה עזריה אריאל, הלל גרשוני ויחיאל קארה, הוצאת "מפעל משנה תורה" בשיתוף "מכון המקדש", שבט תשע"ד (2014), 1398 עמ'.
- הלכות שמיטה ויובל להרמב"ם, מוגה ומדויק על פי כתבי יד תימניים ומנוקד לפי מסורת תימן בידי יחיאל קארה ואדם בן-נון. מפעל משנה תורה, יד-בנימין תשע"ד (2014).
 - מסורה ליוסף, עיונים במורשתו של הגאון ר' יוסף קאפח, הלכה ומחשבה, כרך ח, תשע"ד (2014), 597 עמ'.
 - הגדה של פסח "שירה חדשה", לזמן הזה ולעתיד לבוא במהרה בימינו, עורך ראשי יוחאי מקבילי, עורכי משנה אליעד קורנברג, יחיאל קארה ורוד כהן, מפעל משנה תורה, קדומים תשע"ה (2015), 66 עמ'.
 - מסורה ליוסף, עיונים במורשתו של הגאון ר' יוסף קאפח, הלכה ומחשבה, כרך ט, תשע"ו (2016), 533 עמ'.
 - הזמנה למורה הנבוכים, מפגש ראשון, שלושה פרקים נבחרים מהגותו של הרמב"ם, עורך ראשי יוחאי מקבילי, עורכי משנה שניר הראל ויחיאל קארה, הוצאת מפעל משנה תורה, קדומים תשע"ו (2016), 110 עמ'.
 - לגופן של מילים, אנטומיה ורפואה בראי השפה, יהושע פרוינד, ירושלים תשע"ח (2018) (בדפוס).
 - Michael Rose and Ezri Uval, *A Step by Step Guide to Modern Hebrew*, edited by Dr. Yechiel Kara, Jerusalem 2005, 230 pp.

מאמרים

- "ניקוד נפש = 'ציון ע"ג קבר' במסורת התימנית", ערכי המילון לספרות חז"ל, כרך א, רמת-גן תשל"ב (1972), עמ' 115-116.
- "טחורים=עכברים", לשוננו לז (תשל"ג), עמ' 222.
- "המין היפה", לשוננו לעם כח (תשל"ז), עמ' 61.
- "לדרכי שימורה של מסורת", על צורות הבינוני בארמית, דברי הקונגרס העולמי השישי למדעי היהדות, ד, ירושלים תש"ם (1980), עמ' 175-182.

- "מסורות תימניות בלשון חכמים, על פי כתב יד מן המאה השש-עשרה", לשוננו מד (תשמ"ם), עמ' 24-42.
- "תלמוד בבלי מנוקד, על פי מסורת הקריאה של יהודי צנעא", פעמים 10 (תשמ"ב), עמ' 134-138.
- "הלכות טריפות ושחיטה מספר הלכות פסוקות", לשוננו נ (תשמ"ו), עמ' 130-132.
- "אחידות ושוני במסורות הקריאה של בני תימן בארמית הבבלית", מסורות ב (תשמ"ו), עמ' 79-102.
- "הערות לחקר הערבית היהודית התימנית", דברי הקונגרס העולמי התשיעי למדעי היהדות, חטיבה ד, א, ירושלים תשמ"ו (1986), עמ' 123-130.
- "היסודות העבריים והארמיים בלשון הנשים בתימן", מחקרים בלשונית היהודים, ירושלים תשמ"ח (1988), עמ' 113-145.
- "היסודות העבריים והטיפולוגיה של העברית שבפי יהודי תימן", מקדם ומים ה, היסודות העבריים בלשונית היהודים, חיפה-ירושלים תשמ"ח (1988), עמ' 131-149.
- "כתבי היד של התלמוד הבבלי", נהרדעא 7 (תשמ"ט), עמ' 11-12.
- "ארמית בבליית במסורת תימן", ביקורת על ספרו של שלמה מורג, אפיקים צג-צד (תשמ"ט), עמ' 54-55.
- "הארמית של ספר דניאל", אנציקלופדיה "עולם התנ"ך", כרך טז, עמ' 118-120.
- "מסורות הלשון, סקירה כללית", לשוננו לעם מ-מא (תש"ן), קובץ לשנת הלשון, עמ' 84-90.
- "מסורות הקריאה המשתקפות בניקודו של התלמוד הבבלי על פי מסורת תימן", ספר שבטיאל, רמת-גן תשנ"ב (1992), עמ' 188-203.
- "היסודות העבריים בלשון הדיבור של נשות תימן", בת תימן, עולמה של האישה היהודייה, בעריכת שלום סרי, חש"ד, עמ' 127-143.
- "הארמית הבבלית במסורת תימן, על פי ניקודי הרב עמר בשתי מהדורות של מסכת מגילה", תימא ג (תשנ"ג), עמ' 5-28.
- "הלכות טריפות ושחיטה בספר 'הלכות פסוקות'", בתוך לראש יוסף, מחקרים בחכמת ישראל, לכבוד הרב יוסף קאפח, ירושלים תשנ"ה (1995), עמ' 187-225.

- "מסורות התימנים בלשון חכמים, על פי מסורת הקריאה במשנה מסכת כלים", מחקרים בלשון העברית ובלשונות היהודים, ספר מורג, ירושלים תשנ"ו (1996), עמ' 405-426.
- "Yemenite Traditions of Mishnaic Hebrew in the Tractate Kelim", Yechiel Kara, in *Scripta Hierosolymitana* XXXVII, pp. 218-243.
- "Morag, Babylonian Aramaic: the Yemenite Tradition" Yechiel Kara, *JQR* 83 (1992), pp. 223-224.

עריכת הלשון, ייעוץ מדעי והגהה

- ארמית במסורת תימן, לשון התלמוד הבבלי, מבוא תורת ההגה ותצורת הפועל, שלמה מורג, ייעוץ מדעי והגהה, יד יצחק בן צבי והאוניברסיטה העברית, ירושלים תשמ"ח (1988), עמ' 389, כולל מפתחות.
- סדר הדין, לאור מקורות המשפט העברי, תקנות הדיון ופסיקת בתי הדין הרבניים בישראל, אליאב שוחטמן, ספרית המשפט העברי, ירושלים תשמ"ח (1988), עמ' 532, כולל מפתחות.
- המסחר במשפט העברי, פרקים בהגנת הצרכן, הסוחר והנושה, נחום רקובר, ספרית המשפט העברי, ירושלים תשמ"ח (1988), עמ' 276, כולל מפתחות.
- שיעורי מרן הגר"א שפירא, בבא בתרא, ברוך רקובר, ירושלים תשמ"ח (1988), רנו עמ'.
- עושר ולא במשפט, הנהנה מנכסי חברו בזכות ושלא בזכות, נחום רקובר, ספרית המשפט העברי, ירושלים תשמ"ח (1988), עמ' 221, כולל מפתחות.
- שלטון החוק בישראל, נחום רקובר, ספרית המשפט העברי, ירושלים תשמ"ט (1989), עמ' 240, כולל מפתחות.
- המשפט העברי בפסיקת בתי המשפט בישראל, א-ב, נחום רקובר, ספרית המשפט העברי, ירושלים תשמ"ט (1989), עמ' 1072, כולל מפתחות.
- זכויות היוצרים במקורות היהודיים, נחום רקובר, ספרית המשפט העברי, ירושלים תשנ"א (1991), עמ' 514, כולל מפתחות.

- ניבי תלמוד, אמרות, פתגמים ומטבעות לשון מתחום המשפט, ביאורם, הוראתם ושימושם, נחום רקובר, בהשתתפות רפאל יעקבי, ספרית המשפט העברי, ירושלים תשנ"א (1991), עמ' 442, כולל מפתחות.
- השבת אברה, מיכאל ויגודה, חוק לישראל, ספרית המשפט העברי, ירושלים תשנ"ב (1992), עמ' 135, כולל מפתחות.
- נזיקין, אברהם שיינפלד, חוק לישראל, ספרית המשפט העברי, ירושלים תשנ"ב (1992), עמ' 485, כולל מפתחות.
- ערבות, ברוך כהנא, חוק לישראל, ערבות, ספרית המשפט העברי, ירושלים תשנ"ב (1992), עמ' 833, כולל מפתחות.
- בת תימן, עולמה של האישה היהודייה, בעריכת שלום סרי, ייעוץ מדעי, עמותת אעלה בתמר, תל-אביב חש"ד, עמ' 408, כולל מפתחות.
- עשיית עושר ולא במשפט, יהונתן בלס, בהשתתפות מיכאל ויגודה, חוק לישראל, עשיית עושר ולא במשפט, ספרית המשפט העברי, ירושלים תשנ"ב (1992), עמ' 214, כולל מפתחות.
- איכות הסביבה, היבטים רעיוניים ומשפטיים במקורות היהודיים, נחום רקובר, ספרית המשפט העברי, ירושלים תשנ"ד (1994), עמ' 160, כולל מפתחות.
- שארית יוסף, פיוטי ר' יוסף הלוי החבר, שולמית אליצור, ייעוץ מדעי, ירושלים תשנ"ד (1994), עמ' 124, כולל מפתחות.
- פייטן בעידן של מפנה, ר' יהושע בר כלפה ופיוטיו, שולמית אליצור, ייעוץ מדעי, ירושלים תשנ"ד (1994), עמ' 330, כולל מפתחות.
- מקרא לישראל, פירוש מדעי למקרא, יהושע, עם מבוא ופירושו, שמואל אחיטוב, הוצאת עם עובד תשנ"ו (1996), עמ' 408.
- חמישה חומשי תורה עם סידור תפילה, סדר תפילות השבת, נוסח ספרד, עריכה וניקוד בידי בנימין אליצור ויחיאל קארה, הוצאת חורב, ירושלים תשנ"ו (1996), עמ' 213.
- חמישה חומשי תורה עם סידור תפילה, סדר תפילות השבת, נוסח אשכנז, עריכה וניקוד בידי בנימין אליצור ויחיאל קארה, הוצאת חורב, ירושלים תשנ"ו (1996).
- חמישה חומשי תורה עם סידור תפילה, סדר תפילות השבת, נוסח עדות המזרח, עריכה וניקוד, הוצאת חורב, ירושלים תשנ"ו (1996), עמ' 190.

- אבות הפיוט, שלום שפיגל, מקורות ומחקרים לתולדות הפיוט בארץ ישראל, ייעוץ מדעי ועריכת הלשון, בית המדרש לרבנים באמריקה, ניו-יורק וירושלים תשנ"ז (1997), 434 עמ'.
- אז באין כול, סדר העבודה הארץ-ישראלי הקדום ליום הכיפורים, יוסף יהלום, ייעוץ מדעי, ירושלים תשנ"ז (1997), 220 עמ', כולל מפתחות.
- חוק לישראל, שכירות ושאיילה, מיכאל ויגודה, חוק לישראל, ספרית המשפט העברי, ירושלים תשנ"ח (1998), 673 עמ', כולל מפתחות.
- שומרים, כרכים א-ב, ברוך כהנא, חוק לישראל, ספרית המשפט העברי, ירושלים תשנ"ט (1999), 1649 עמ', כולל מפתחות.
- גדול כבוד הבריות, כבוד האדם כערך-על, נחום רקובר, ספרית המשפט העברי, ירושלים תשנ"ט (1999), 222 עמ', כולל מפתחות.
- שירה של פרשה, פרשות התורה בראי הפיוט, שולמית אליצור, ייעוץ מדעי, ירושלים תשנ"ט (1999), 384 עמ', כולל מפתחות.
- לשילובו של המשפט העברי, נחום רקובר, ספרית המשפט העברי, ירושלים תשנ"ט (1999), 145 עמ'.
- כתר ירושלים, תנ"ך האוניברסיטה העברית בירושלים, ייעוץ מדעי והגהה, ירושלים תש"ס (2000).
- מטרה המקדשת את האמצעים, נחום רקובר, ספרית המשפט העברי, ירושלים תש"ס (2000), 471 עמ'.
- גמרא ערוכה, פרק המפקיד, מיכאל ויגודה, ניקוד וייעוץ מדעי, הוצאת מעלות, משרד החינוך והתרבות ואוניברסיטת בר-אילן ומשרד המשפטים, ירושלים תש"ס (2000), 120 עמ', כולל נספחים.
- מסירות נפש, הקרבת היחיד למען הרבים, נחום רקובר, ירושלים תש"ס (2000), 297 עמ'.
- רבי אלעזר בירבי קליר, קדושתאות ליום מתן תורה, שולמית אליצור, ייעוץ מדעי, הוצאת מקיצי נרדמים, ירושלים תש"ס (2000), 336 עמ', כולל מבוא.
- תלמוד ירושלמי, הוצאת האקדמיה ללשון העברית, הגהה אחרונה, מכתב היד, ירושלים תשס"א (2001), 1448 טורים.
- רגע של עברית, רות אלמגור-רמון, ייעוץ מדעי, הוצאת צבעונים, ירושלים תשס"א (2001), 300 רגעים, בלא מספור עמודים.

- ילקוט תימן, לקסיקון, בעריכת יוסף טובי ושלום סרי, חבר המערכת ומחבר ערכים אחדים, הוצאת עמותת אעלה בתמר, תל-אביב תשס"א (2001), עמ' 303.
- ההקדמות הדקדוקיות לספר השורשים של רבי סעדיה בן מימון אבן דנאן, משה כהן, ייעוץ מדעי ועריכת הלשון, ירושלים תשס"א (2001), עמ' 284, כולל מפתחות.
- עיינו ערך עריכה, מדריך לכותב ולעורך, לאה צבעוני, ייעוץ מדעי, הוצאת צבעונים, ירושלים תשס"ב (2002), עמ' 229, כולל מפתחות.
- החזן הגדול אשר בבגדאד, פיוטי יוסף בן חיים אלברדאני, טובה בארי, ייעוץ מדעי, ירושלים תשס"ג (2003), עמ' 693, כולל מפתחות.
- המסורה למקרא, ישראל ייבין, הוצאת האקדמיה ללשון העברית, ירושלים תשס"ג (2003), עמ' 254.
- פיוטי רבי פינחס הכהן, שולמית אליצור, ייעוץ מדעי, ירושלים תשס"ד (2004), עמ' 898, כולל מפתחות.
- העקיבות התרגומית בתרגום אונקלוס, רפאל בנימין פוזן, עריכת הלשון וסיוע בקביעת מבנה החיבור, ירושלים תשס"ד (2004), עמ' 362, כולל מפתחות.
- מכתם ליונה, מחקרים בתרבות יהודי תימן ובסוגיות חברתיות, בעריכת יוסף דחוח-הלוי, ייעוץ ועריכת הלשון, הוצאת אפיקים, תל-אביב תשס"ד (2004), עמ' 480, כולל מפתחות.
- אוצר לשון תלמוד ירושלמי, אוצר מדרשי המקרא שבירושלמי, משה חיים קוסובסקי, הגהה סופית, ניו-יורק וירושלים תשס"ד (2004), עמ' 310.
- מקראות גדולות, שפע רב, תורה, כרכים א-ה, ניקוד תרגום אונקלוס על פי מסורת תימן וכתבי יד, ניקוד הרשב"ם וניקוד פירוש אבן עזרא, בראשית-דברים, הוצאת חורב, ירושלים תשס"ד (2004).
- הר גריזים, כרך א, הכתובות הארמיות, העבריות והשומרונים, החלק העברי, יצחק מגן וחגי משגב ולבנה צפניה, ירושלים תשס"ד (2004), עמ' 1-34.
- ברית הלשון, בנימין גרוס, הרפתקת הדיבור במחשבת היהדות, הוצאת מס, ירושלים תשס"ה (2005), עמ' 256.

- נטיעות לדוד, ספר היוכל לדוד הלבני, בעריכת יעקב אלמן, אפרים בצלאל הלבני וצבי אריה שטיינפלד, ייעוץ מדעי ועריכת הלשון, ירושלים תשס"ה (2005), שכד עמ' (החלק באנגלית, 177 עמ').
- ימלא, חיים הזז, ייעוץ מדעי וביאורי מילים, הוצאת אבן חושן, רעננה תשס"ה (2005), 110 עמ'.
- תורה לשמה, מחקרים במדעי היהדות, לכבוד פרופסור שמא יהודה פרידמן, הוצאת אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן תשס"ח (2007), 561 עמ'.
- מסורה ליוסף, עיונים במורשתו של הגאון ר' יוסף קאפח, הלכה ומחשבה, כרך ו, תשס"ט (2009), 485 עמ'.
- פרשת השבוע, כרכים א-ו, בראשית-דברים וכרך מפתחות, אביעד הכהן ומיכאל ויגודה, ירושלים תשע"א (2011).
- אוצר כתבי-היד התלמודיים, יעקב זוסמן, הוצאת יד יצחק בן צבי, ירושלים תשע"ב (2012), 1280 עמ'.
- מסורה ליוסף, עיונים במורשתו של הגאון ר' יוסף קאפח, הלכה ומחשבה, כרך ז, תשע"ב (2012), 564 עמ'.
- תוספתא מבוארת, מסכת זבחים, מנוקדת ומפוסקת ומבוארת, דוד פיאלקוף, ירושלים תשע"ג (2013), 72 עמ'.
- שליחות, מיכאל ויגודה, בהשתתפות חיים צפרי, ירושלים תשע"ד (2014), 973 עמ'.
- צהר, כתב עת תורני בענייני חברה, משפחה, דת ומדינה, כרך לט, תשע"ו (2016).
- צהר, כתב עת תורני בענייני חברה, משפחה, דת ומדינה, כרך מ, תשע"ו (2016).
- פסקול של מהפכות, השירים שליוו את הטלטלות במדינות ערב בשנים 2010-2015, נעמה אביעד ונועם זיצמן, הוצאת מינרוה, ירושלים תשע"ז (2016), 191 עמ'.
- בין השמש לירח, סיפורי עם של שבטי הבדווים בגליל, יחיאל שלום פרץ, עריכת הלשון בידי יחיאל קארה ורמי לבני, הוצאת מינרוה, ירושלים תשע"ז (2017), 821 עמ'.
- כתב יד אנלאו 271 למסכת פסחים – הכתיב והפועל השלם (האוניברסיטה העברית, ירושלים תשל"ו).

Wout Jac. van Bekkum, *The Secular Poetry of El'azar ben Ya'akov ha-Babli*, Leiden-Boston 2007, 258 pp. ○

W.J. van Bekkum, *Hebrew Poetry from Late Antiquity, Liturgical Poems of Yehudah*, Brill, Leiden-Boston-Köln, 1998, 183 p., including indices. ○

ועוד ידו נטויה. וכבר נודע לנו שבע"ה יחיאל שוקד על מילון ללהג הערכי היהודי התימני המדובר בצנעא. ויהי רצון שכשם שזכה וזיכה את הרבים מידיעותיו הרחבות עד כה, כן ימשיך ויוסיף דעת בנו ובכל הצמאים לדעת.

